

PRAVO DJETETA NA OBRAZOVANJE: SPOR IZMEĐU DJETETA I RODITELJA

UDK: 37.014.12:347.637(497.5)

342.733:347.637(497.5)

347.919:37.014.531(497.5)

Pregledni znanstveni rad

Primljeno: 24. lipnja 2025.

Sladana Aras Kramar*

Pravo na obrazovanje široko je postavljeno u Konvenciji UN-a o pravima djeteta. Pojam „obrazovnih prava“ uključuje pravo na obrazovanje koje je dostupno i pristupačno za svu djecu; prava u obrazovanju putem osiguranja prava djeteta općenito u skladu s obrazovnim sustavom; te prava putem obrazovanja, i to osiguranje obrazovanja koje poučava djecu o njihovim pravima. Konvencijski koncept obrazovanja uključuje i poštovanje djetetovih roditelja. Međunarodni i europski izvori prepoznaju i prava roditelja u pogledu obrazovanja djeteta, općenito pravo roditelja da savjetuje dijete u skladu s njegovim razvojnim sposobnostima.

U kontekstu obrazovanja djeteta mogući su prijevori između roditelja te države, između prava roditelja da slobodno odlučuje o obrazovanju djeteta te obveze države da osigura djetetu odgovarajuću kvalitetu obrazovanja. Mogući su i privatnopravni prijevori između roditelja koji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb o pojedinim pitanjima obrazovanja njihova djeteta, kao i prijevori između djeteta i roditelja o tom pravu djeteta. U hrvatskom kontekstu, kada se roditelji koji imaju pravo zastupati dijete ne mogu sporazumjeti u vezi s odlukama koje su bitne za dijete, sud će u izvanparničnom postupku odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete. Obiteljski zakon Republike Hrvatske iz 2015. izrijekom je propisao i novi pravozaštitni put u slučaju spora između djeteta i roditelja o obrazovanju djeteta.

Uz pozivanje na međunarodne i europske standarde prava na obrazovanje cilj je rada analizirati procesnopravne situacije spora o obrazovanju djeteta u hrvatskom pravu uzimajući u obzir i sudsku praksu. U tom kontekstu pokušava se odrediti i pravozaštitna svrha novopropisanog izvanparničnog postupka u slučaju spora između roditelja te spora između djeteta i roditelja o obrazovanju djeteta. U zaključnom dijelu rada sadržani su sumarna sinteza glavnih rezultata istraživanja te promišljanja autorice o pravozaštitnoj svrsi i implementacijsko-praktičnom domaćaju spornog izvanparničnog postupka u predmetima obrazovanja djeteta.

Ključne riječi: obrazovanje, dijete, roditelj, izvanparnični postupak

1. UVOD: ODREĐENJE PREDMETA ISTRAŽIVANJA

Obrazovanje je temeljno ljudsko pravo, ali i sredstvo za ostvarivanje drugih ljudskih prava.¹ Ono primarno omogućava izlazak iz siromaštva budući da osoba s manjkom obrazovanja neće moći ostvarivati ostala ljudska prava koja joj pripadaju, kao što su pravo na rad i odgovarajući ekonomski standard. Prema izvješću UNESCO-a 263 milijuna djece,

* Dr. sc. Sladana Aras Kramar, redovita profesorica Sveučilišta u Zagrebu, Pravnog fakulteta, Katedra za građansko procesno pravo. ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8908-775X>

¹ United Nations Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *General Comment No. 13: The Right to Education (Art. 13)*, United Nations, Geneva, 1999, toč. 1.

adolescenata i mladih u 2014. godini nije pohađalo školu.² 2015. godine taj je broj bio i veći. Riječ je o 264 milijuna djece i mladih izvan škole.³ Navedeni broj uključuje oko 61 milijun djece osnovnoškolske dobi (oko 6 do 11 godina; 9 % dobne skupine), 62 milijuna adolescenata niže srednjoškolske dobi (oko 12 do 14 godina; 16 % dobne skupine) i 141 milijun mladih više srednjoškolske dobi (oko 15 do 17 godina; 37 % dobne skupine).⁴ Pritom se trend rasta nastavlja. U 2023. godini 272 milijuna djece i mladih nije pohađalo školu.⁵ Obrazovanje ima bitnu ulogu u osnaživanju žena, u zaštiti djece od izrabljivanja i najgorih oblika dječjeg rada, uključujući i seksualno iskorištavanje, u promicanju ljudskih prava i demokracije te u zaštiti okoliša.⁶ U tom kontekstu obrazovanje se prepoznaje kao jedno od najboljih financijskih ulaganja države iako su izdvajanja za obrazovni sustav (i dalje) niska.⁷

Kad je riječ o obrazovanju u kontekstu međunarodnih ljudskih prava, to je pravo već bilo uključeno u Opću deklaraciju Ujedinjenih naroda (u daljnjem tekstu: UN) o ljudskim pravima iz 1948.⁸ te osnaženo u Međunarodnom paktu UN-a o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966. godine.⁹ Uz to, pravo na obrazovanje kao dječje pravo bilo je uključeno i u prethodnike Konvencije UN-a o pravima djeteta,¹⁰ i to u Ženevsku deklaraciju o pravima djeteta iz 1924. te u Deklaraciju UN-a o pravima djeteta iz 1959. godine.¹¹ Riječ je o jednom od široko prihvaćenih prava djeteta, koje je uzdignuto i na ustavnu razinu u nacionalnim sustavima pojedinih država. Zamjetan je rastući trend od

² U razdoblju od 2008. do 2014. godine 84 % mladih završilo je srednju školu u zemljama s visokim dohotkom, 43 % u zemljama s višim srednjim dohotkom, 38 % u zemljama s nižim srednjim dohotkom te 14 % u zemljama s niskim dohotkom. Prema United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, *Education for people and planet: creating sustainable futures for all, Global education monitoring report*, UNESCO Publishing, Paris, 2016, str. XVIII.

³ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, *Gender review 2018, Meeting our commitments to gender equality in education, Global education monitoring report*, UNESCO Publishing, Paris, 2018, str. 11.

⁴ *Ibid.*

⁵ United Nations, *The Sustainable Development Goals Report 2025*, United Nations, 2025.

⁶ United Nations Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *op. cit.* (bilj. 1), toč. 1.

⁷ Prema izvješću UNESCO-a u najmanje 35 država vlade su potrošile manje od 4 % BDP-a te manje od 15 % svojih ukupnih izdataka na obrazovanje. Potpora bi se morala povećati najmanje šest puta kako bi se popunila godišnja praznina u financiranju obrazovanja od 39 milijardi američkih dolara. Ističe se podatak da je 2014. godine razina financiranja obrazovanja bila 8 % niža nego na svom vrhuncu 2010. godine. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, *op. cit.* (bilj. 2), str. XIX.

⁸ Vidi odredbu čl. 26. Opće deklaracije UN-a o ljudskim pravima iz 1948. godine. Odluka o objavi Opće deklaracije UN-a o ljudskim pravima, Narodne novine RH – Međunarodni ugovori, 12/2009 (u daljnjem tekstu: Opća deklaracija UN-a).

⁹ Vidi odredbu čl. 13. Međunarodnog pakta UN-a o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966. godine, Službeni list SFRJ, 7/1971; Narodne novine RH – Međunarodni ugovori, 12/1993 (u daljnjem tekstu: Međunarodni pakt UN-a).

¹⁰ Konvencija o pravima djeteta iz 1989. godine, Službeni list SFRJ, 15/1990; Narodne novine RH – Međunarodni ugovori, 12/1993, 20/1997, 4/1998, 13/1998, 5/2002 – Fakultativni protokol o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji i Fakultativni protokol glede uključivanja djece u oružane sukobe, 7/2002, 2/2003, 2/2017 – Fakultativni protokol o postupku povodom pritužbi, 4/2017 (u daljnjem tekstu: KPD).

¹¹ Lundy, L.; O'Lynn, P., *The Education Rights of Children*, u: Kilkelly, U.; Liefaard, T., *International Human Rights of Children*, Springer, Singapore, 2019, str. 260.

2000. godine u propisivanju prava na obrazovanje u sklopu ustava pojedinih država svijeta.¹²

KPD odredbama dvaju članaka izrijekom uređuje pravo na obrazovanje. Dok odredba čl. 28. primarno govori o pristupu obrazovanju, u odredbi čl. 29. naglašavaju se njegova kvaliteta i ciljevi.¹³ Međutim, i druga konvencijska prava dotiču se pitanja obrazovanja, poput prava na zdravlje i sl.¹⁴ Pravo na obrazovanje prati i obveza njegova nositelja. Države stranke priznaju svakom djetetu pravo na obrazovanje te su pozvane osigurati obvezno i besplatno osnovno obrazovanje.¹⁵

(I) Ustav Republike Hrvatske jamči besplatno obvezno obrazovanje u skladu sa zakonom.¹⁶ Među osobnim pravima djeteta hrvatski Obiteljski zakon¹⁷ propisuje pravo djeteta na izbor obrazovanja i zanimanja u skladu sa svojim sposobnostima i svojom dobrobiti (čl. 84. st. 5. ObZ-a RH). Kao odraz tog prava u kontekstu ostvarivanja roditeljske skrbi ObZ RH postavlja među temeljne sadržaje roditeljske skrbi dužnost i pravo roditelja da osiguraju djetetu obrazovanje.¹⁸ Roditelji imaju dužnost brinuti se o svestranom, redovitom, a prema svojim mogućnostima i daljnjem obrazovanju svojeg djeteta te poticati njegove umjetničke, tehničke, sportske i druge interese (čl. 94. st. 3. ObZ-a RH). U tom sklopu ističe se (i) dužnost roditelja odazivati se sastancima ili pozivu odgojno-obrazovne ustanove u vezi s odgojem i obrazovanjem djeteta (čl. 94. st. 4. ObZ-a RH).

Na području obrazovanja djeteta mogući su prijeponi između roditelja i države, i to između prava roditelja da slobodno odlučuju o obrazovanju djeteta te obveze države osigurati djetetu odgovarajuću kvalitetu obrazovanja. Propisivanje prava roditelja u pogledu obrazovanja djeteta ima dugu tradiciju u dokumentima o ljudskim pravima. Tako odredba čl. 26. st. 3. Opće deklaracije UN-a o ljudskim pravima određuje prvenstveno pravo roditelja u izboru vrste obrazovanja za svoju djecu. (I) KPD, određujući prava djeteta, prepoznaje i prava roditelja u pogledu obrazovanja djeteta, i to općenito pravo roditelja da savjetuje dijete u skladu s njegovim razvojnim sposobnostima (čl. 5. KPD-a) te posebice pravo roditelja da savjetuje dijete o njegovu pravu na slobodu misli, savjesti i

¹² Na osnovi analize 191 ustava istraživanje pokazuje da od 2011. godine 81 % ustava općenito jamči osnovno obrazovanje, a 53 % ga ističe kao besplatno. Heymann, J.; Raub, A.; Cassola, A., *Constitutional rights to education and their relationship to national policy and school enrolment*, International Journal of Educational Development, vol. 39, 2014, str. 121.

¹³ Lundy, L.; O'Lynn, P., *op. cit.* (bilj. 11), str. 260.

¹⁴ Vidi United Nations Committee on the Rights of the Child, *General comment No. 15 (2013) on the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health (art. 24)*, United Nations, Geneva, 2013, toč. 58. do toč. 61.

¹⁵ Vidi odredbu čl. 28. st. 1. a) KPD-a.

¹⁶ Vidi odredbu čl. 66. st. 2. Ustava Republike Hrvatske iz 1990. godine, Narodne novine RH, 56/1990, 135/1997, 8/1998 – pročišćeni tekst, 113/2000, 124/2000 – pročišćeni tekst, 28/2001, 41/2001 – pročišćeni tekst, 55/2001 – ispravak, 76/2010, 85/2010 – pročišćeni tekst, 5/2014.

¹⁷ Obiteljski zakon Republike Hrvatske iz 2015. godine, Narodne novine RH, 103/2015, 98/2019, 47/2020 – vidi čl. 35. Zakona o Centru za posebno skrbništvo, 49/2023 – vidi Odluku i Rješenje USRH br. U-I-3941/2015 i dr. od 18. travnja 2023. i dva izdvojena mišljenja sudaca, 156/2023 (u daljnjem tekstu: ObZ RH).

¹⁸ Vidi odredbe čl. 92. st. 1. toč. 2. te čl. 94. ObZ-a RH.

vjeroispovijedi (čl. 14. KPD-a). Uz to, KPD propisuje da su države obvezne poštovati djetetove roditelje, njegov kulturni identitet, jezik i vrijednosti (čl. 29. st. 1. c) KPD-a). Naglašava se (i) pravo roditelja da odgajaju i poučavaju svoje dijete u skladu sa svojim vjerskim, filozofskim i pedagoškim uvjerenjima (čl. 2. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda;¹⁹ čl. 14. st. 3. Povelje o temeljnim pravima Europske unije²⁰). Međutim, nacionalni zakoni država stranaka moraju osigurati (i) obrazovanje usmjereno punom razvoju djetetove osobnosti, nadarenosti, duševnih i tjelesnih sposobnosti te promicati poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i pripremu djeteta za odgovoran život u zajednici u duhu razumijevanja, tolerancije i prijateljstva među svim narodima, etničkim, nacionalnim ili vjerskim grupama (čl. 29. st. 1. a), b) i d) KPD-a).²¹

Uz javnopravne aspekte prava obrazovanja mogući su i privatnopravni prijevori između roditelja koji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb o pojedinim pitanjima obrazovanja njihova djeteta, kao i prijevori između djeteta i roditelja koji ostvaruju roditeljsku skrb o tom pravu djeteta. Kada se roditelji koji imaju pravo zastupati dijete ne mogu sporazumjeti u vezi s odlukama koje su bitne za dijete, prema ObZ-u RH sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete.²² Međutim, ObZ RH iz 2015. godine izrijeком je propisao (i) novi pravozaštitni put u slučaju spora između djeteta i roditelja o obrazovanju djeteta. Prema odredbi čl. 94. st. 5. ObZ-a RH roditelji ne smiju prisiljavati dijete na obrazovanje koje nije u skladu s njegovim sposobnostima i sklonostima. U slučaju spora između djeteta i roditelja vezanog za obrazovanje djeteta sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja donijeti rješenje radi zaštite dobrobiti djeteta.²³

Na temelju međunarodnih i europskih standarda prava na obrazovanje (vidi *infra ad* 2.) u radu će se analizirati procesnopravne situacije spora o obrazovanju djeteta u hrvatskom pravu. U tom kontekstu raspraviti će se bitna pitanja izvanparničnog postupka u predmetima obrazovanja djeteta, a u obzir će biti uzeta i sudska praksa (vidi *infra ad* 3.). Među ostalim, pokušat će se odrediti pravozaštitna svrha novopropisanog izvanparničnog postupka u slučaju spora između roditelja te spora između djeteta i roditelja o obrazovanju djeteta. U zaključnom dijelu rada sadržana je sumarna sinteza glavnih rezultata istraživanja te promišljanja autora o pravozaštitnoj svrsi i implementacijsko-

¹⁹ Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1, 4, 6, 7 i 11 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine RH – Međunarodni ugovori, 18/1997, 6/1999 – pročišćeni tekst, 8/1999 – ispravak, 14/2002 – Protokol br. 12 i 13, 13/2003, 9/2005, 1/2006 – Protokol br. 14, 2/2010, 13/2017 – Zakon o potvrđivanju Protokola br. 15 (u daljnjem tekstu: EKLJP).

²⁰ Povelja o temeljnim pravima Europske unije, Službeni list EU 2016, C 202 (u daljnjem tekstu: Povelja EU-a).

²¹ Vidi i odredbe čl. 26. st. 2. Opće deklaracije UN-a te čl. 13. st. 1. Međunarodnog pakta UN-a. Tako vidi i United Nations Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *op. cit.* (bilj. 1), toč. 4.; United Nations Committee on the Rights of the Child, *General Comment No. 1 (2001), Article 29 (1): The Aims of Education*, United Nations, Geneva, 2001, toč. 1. do toč. 4.

²² Vidi čl. 109. ObZ-a RH.

²³ Vidi čl. 94. st. 6. ObZ-a RH.

praktičnom domašaju spornog izvanparničnog postupka u predmetima obrazovanja djeteta (vidi *infra ad* 4.).

2. OBRAZOVANJE DJETETA U KONTEKSTU MEĐUNARODNIH I EUROPSKIH STANDARDA

Pravo na obrazovanje široko je postavljeno u KPD-u. U tom smislu naglašava se pojam „obrazovnih prava“ (*education rights*) umjesto „prava na obrazovanje“ (*the right to education*).²⁴ Taj pojam uključuje lepezu prava relevantnih za djecu i njihovo školovanje.²⁵ Obrazovanje treba biti dostupno i pristupačno svima te oblici obrazovanja koji se nude trebaju biti prihvatljivog standarda te prilagođeni potrebama pojedinog djeteta.²⁶ Uz to, obrazovanje u konvencijskom smislu ne obuhvaća samo formalno školsko obrazovanje već i širok kontekst životnih iskustava te procesa učenja koji djeci, pojedinačno i kolektivno, omogućuju razvijanje osobnosti, talenata i sposobnosti kako bi živjeli ispunjeno i zadovoljavajuće u društvu.²⁷

KPD naglašava proces u kojem se promiče pravo na obrazovanje. Stoga Odbor UN-a za prava djeteta ističe i uživanje drugih prava djeteta, njihovo osnaživanje putem prihvaćanja vrijednosti koje se prenose u obrazovnom sustavu.²⁸ To uključuje ne samo sadržaj nastavnog plana i programa već i obrazovne procese, pedagoške metode i okruženje u kojem se odvija obrazovanje (dom, škola i dr.).²⁹ Sličan pristup obrazovanju prihvaćen je (i) u Konvenciji UNESCO-a protiv diskriminacije u obrazovanju.³⁰

Konvencijski koncept obrazovanja uključuje tri fundamentalna elementa: pravo na obrazovanje, koje zahtijeva dostupno i pristupačno obrazovanje za svu djecu; prava u obrazovanju putem osiguranja prava djeteta općenito u skladu s obrazovnim sustavom; te prava putem obrazovanja, i to osiguranje obrazovanja koje poučava djecu o njihovim pravima.³¹ Također, Konvencija UNESCO-a prihvaća sličan pristup te određuje pristup

²⁴ Lundy, L.; O'Lynn, P., *op. cit.* (bilj. 11), str. 261.

²⁵ U literaturi se govori o konceptu obrazovnih prava „4-A“, pri čemu se misli da ona trebaju biti *available, accessible, acceptable* i *adaptable*. Tomaševski, K., *Right to education primers no. 3, Human rights obligations: making education available, accessible, acceptable and adaptable*, Novum Grafiska AB, Gothenburg, 2001, str. 12. *et seq.*

²⁶ Tako i United Nations Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *op. cit.* (bilj. 1), toč. 6.

²⁷ United Nations Committee on the Rights of the Child, *General Comment No. 1 (2001)*, *op. cit.* (bilj. 21), toč. 2.

²⁸ *Ibid.*, toč. 8.

²⁹ *Ibid.*

³⁰ Konvencija protiv diskriminacije u obrazovanju, usvojena na 11. zasjedanju Opće konferencije UNESCO-a 14. prosinca 1960. godine, stupila na snagu 22. svibnja 1962. godine. Republika Hrvatska stranka je Konvencije UNESCO-a na temelju notifikacije o sukcesiji. Odluka o objavljivanju mnogostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacija o sukcesiji, Narodne novine RH – Međunarodni ugovori, 12/1993 (u daljnjem tekstu: Konvencija UNESCO-a).

³¹ O tzv. *three-track* pristupu pravu na obrazovanje (*the right „to“ education; rights „in“ education* i *rights „through“ education*) Verhellen, E., *Children's Rights and Education: a three-track legally binding imperative*, School Psychology International, vol. 14, br. 3, 1993, str. 199–208; vidi i Moody, Z., *Children's Rights to, in and through Education: Challenges and Opportunities*, Šolsko polje, god. XXXI, br. 3–4, 2020, str. 12, 20 *et seq.*

obrazovanju, standarde i kvalitetu obrazovanja te uvjete u kojima se provodi obrazovni proces.³² Poredbena istraživanja određuju i pristup obrazovanju temeljen na ljudskim pravima (*a human rights-based approach to education*), koji uključuje tri vrste prava: pravo na pristup obrazovanju, pravo na kvalitetno obrazovanje te pravo na poštovanje u obrazovnom okruženju.³³ Pritom participativna prava djeteta čine bitni konstitutivni element prava na poštovanje u obrazovnom okruženju.³⁴

KPD izrijekom uređuje obrazovna prava djeteta u odredbama dvaju članaka. Konvencija priznaje svakom djetetu pravo na obrazovanje te postavlja obveze države. Država je dužna na temelju jednakih mogućnosti za svu djecu posebice: a) osigurati djeci obvezno i besplatno osnovno obrazovanje; b) poticati razvoj različitih oblika srednjoškolskog obrazovanja; c) učiniti više i visoko obrazovanje dostupno na temelju sposobnosti; d) učiniti dostupnima informacije o školovanju, stručnoj izobrazbi i profesionalnom usmjeravanju te e) poduzeti mjere poticanja redovitog dolaska na nastavu i smanjenja stope ispisa djece iz škole (čl. 28. st. 1. KPD-a).

Iako je standard pristupa obrazovanju inkorporiran u nacionalne sustave pojedinih država, u praksi se otvaraju pitanja diskriminacije i jednakog pristupa obrazovanju. Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP), primjerice, u predmetu Ponomaryovi protiv Bugarske shvaćanja je da je riječ o diskriminaciji u slučaju zahtjeva da dvoje djece iz Rusije, bez dozvole boravka u državi, plaća školarine za srednjoškolsko obrazovanje s obzirom na njihovo državljanstvo i imigracijski status.³⁵ ESLJP je istog shvaćanja u predmetu D. H. i drugi protiv Češke, u kojem su romska djeca, bez objektivnog i razumnog opravdanja, smještena u škole za djecu s mentalnim invaliditetom, u kojima se primjenjivao prilagođeni nastavni plan i program, te su bila izolirana od učenika iz šire populacije.³⁶ ESLJP naglašava da su romska djeca dobila obrazovanje koje je pogoršalo njihove poteškoće i ugrozilo njihov osobni razvoj umjesto da se država bavi njihovim stvarnim problemima, da im pomogne da se integriraju u redovne škole te razviju vještine koje bi im olakšale život među većinskom populacijom.³⁷ Također, djeca s invaliditetom susreću se sa značajnim poteškoćama u pristupu obrazovanju, koje su, među ostalim, povezane sa siromaštvom. Povijesno, djeca s teškoćama u razvoju bila su isključena iz sustava redovnog obrazovanja, odnosno u većini država nastojanja su se usmjerila na

³² Vidi čl. 1. st. 2. Konvencije UNESCO-a protiv diskriminacije.

³³ Craissati, D.; Devi Banerjee, U.; King, L.; Lansdown, G.; Smith, A. (ur.), *A Human Rights Based Approach to Education For All*, United Nations Children's Fund/United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, New York/Paris, 2007, str. 4, 27–37.

³⁴ Vidi u *ibid.*, str. 36–37.

³⁵ ESLJP: predmet Ponomaryovi protiv Bugarske, zahtjev br. 5335/05 od 28. studenog 2011., toč. 63.

³⁶ ESLJP: predmet D. H. i drugi protiv Češke, zahtjev br. 57325/00 od 13. studenog 2007.

³⁷ *Ibid.*, toč. 207. Vidi i ESLJP: predmet Sampanis i drugi protiv Grčke, zahtjev br. 32526/05 od 5. rujna 2008.

pružanje obrazovanja ili osposobljavanja putem posebnih škola koje u središtu imaju specifične teškoće (škola za slijepe i sl.).^{38 39}

ESLJP je razmatrao i pitanje zdravstvenog stanja djece povezano s pravom na obrazovanje. U predmetu Memlika protiv Grčke ESLJP je našao povredu prava na obrazovanje u slučaju odgode u ponovnom prijemu djece kojima je pogrešno dijagnosticirana guba te su isključena iz škole.⁴⁰ Sud naglašava da odgoda nije bila razmjerna legitimnom cilju koji se nastojao ostvariti.⁴¹ S druge strane, u predmetu Vavrička i drugi protiv Češke ESLJP nije našao povredu čl. 8. EKLJP-a u slučaju novčane kazne izrečene roditelju te isključenja djece iz vrtića zbog nepoštivanja zakonske obveze cijepljenja djece.⁴²

Odredbom čl. 29. KPD-a određuju se zahtjevi kvalitete te ciljevi obrazovanja djece. Obrazovanje djeteta treba usmjeriti prema: a) punom razvoju djetetove osobnosti, nadarenosti, duševnih i tjelesnih sposobnosti; b) promicanju poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda; c) poticanju poštovanja djetetovih roditelja, njegova kulturnog identiteta, jezika i vrednota, nacionalnih vrednota države u kojoj dijete živi i države iz koje potječe te poštovanja civilizacija koje se od njega razlikuju; d) pripremi djeteta za odgovoran život u slobodnoj zajednici u duhu razumijevanja, mira, tolerancije, ravnopravnosti spolova i prijateljstva među svim narodima, etničkim, nacionalnim i vjerskim grupama te osobama starosjedilačkog podrijetla te e) poticanju zaštite prirodnog okoliša (čl. 29. st. 1. KPD-a).⁴³ Odredba čl. 29. KPD-a, njezini zahtjevi kvalitete obrazovanja, postavljeni su nedvojbeno visoko. UN-ov Odbor za prava djeteta podcrtava da ti ciljevi obrazovanja trebaju biti vidljivi u nacionalnom zakonodavstvu država stranaka, kao i da se trebaju poduzeti nužni koraci i mjere kako bi se (i) formalno uključila opisana načela i zahtjevi u obrazovnu politiku i sustav na svim razinama.⁴⁴

Uključivo, pristupačno i kvalitetno obrazovanje u središtu je međunarodnih politika i strategija. 2015. godine na UN-ovu Summitu za održivi razvoj države članice usvojile su Agendu 2030, strateški dokument koji, među ostalim, sadrži kao globalni cilj obrazovanje.⁴⁵ Agendi je prethodilo usvajanje Incheonske deklaracije o obrazovanju.⁴⁶

³⁸ Vidi World Health Organization, *Word report on disability*, Word Health Organization, The World Bank, 2011, str. 205.

³⁹ U predmetu Čam protiv Turske ESLJP je našao da je odbijanje upisa slijepe osobe na Muzičku akademiju unatoč tome što je prošla ispitivanje predstavljalo povredu čl. 14. u vezi s čl. 2. Protokola br. 1 uz EKLJP. ESLJP: predmet Čam protiv Turske, zahtjev br. 51500/08 od 23. svibnja 2016.

⁴⁰ ESLJP: predmet Memlika protiv Grčke, zahtjev br. 37991/12 od 6. siječnja 2016.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² ESLJP: predmet Vavrička i drugi protiv Češke, zahtjev br. 47621/13 od 8. travnja 2021.

⁴³ United Nations Committee on the Rights of the Child, *General Comment No. 1 (2001)*, *op. cit.* (bilj. 21), toč. 1. do toč. 4.

⁴⁴ *Ibid.*, toč. 17.

⁴⁵ United Nations, *Sustainable Development Goals*, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/education/> (16. 9. 2025.).

⁴⁶ Incheonska deklaracija usvojena je na Svjetskom forumu o obrazovanju u Incheonu u Južnoj Koreji 15. svibnja 2015. godine. UNESCO, UNICEF, the World Bank, UNFPA, UNDP, UN Women, UNHCR, *Education*

Globalni cilj održivog razvoja 4 (Kvaliteta obrazovanja) jest osigurati uključivo i jednako kvalitetno obrazovanje te promicanje važnosti cjeloživotnog učenja za sve.⁴⁷ Kao tematski ciljevi određeni su: besplatno i kvalitetno osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje; jednak pristup kvalitetnom predškolskom obrazovanju; jednak pristup kvalitetnom tehničkom, strukovnom i visokom obrazovanju, uključujući i sveučilište; povećanje broja mladih i odraslih koji imaju relevantne vještine, uključujući i tehničke i strukovne vještine za zapošljavanje i poduzetništvo; ukloniti sve oblike diskriminacije u obrazovanju i osigurati jednak pristup svim razinama obrazovanja i strukovnog osposobljavanja za ranjive, uključujući i osobe s invaliditetom, manjinske narode i djecu u ranjivim situacijama; osigurati da svi mladi i značajan udio odraslih, i muškaraca i žena, postignu jezičnu i numeričku pismenost; osigurati da svi učenici steknu znanje i vještine potrebne za promicanje održivog razvoja, uključujući i obrazovanje za održivi razvoj i održive načine života, ljudska prava, ravnopravnost spolova, promicanje kulture mira i nenasilja, globalnog građanstva i uvažavanje kulturne raznolikosti i doprinosa kulture održivom razvoju; izgradnja i nadogradnja obrazovnih ustanova koje su osjetljive, među ostalim, na djecu i osobe s invaliditetom te pružaju sigurno, nenasilno, uključivo i učinkovito okruženje za učenje; povećanje stipendija za visoko obrazovanje u zemljama u razvoju; povećanje kvote kvalificiranih učitelja u zemljama u razvoju.⁴⁸

Kad se analiziraju (i) zahtjevi iz čl. 29. KPD-a, vidljivo je da se države stranke slažu da obrazovanje treba biti usmjereno na širok raspon vrijednosti. Odredbom čl. 29. KPD-a prelaze se vjerske, nacionalne i kulturne granice koje postoje u svijetu.⁴⁹ U središtu brojnih predmeta o obrazovanju pred ESLJP-om su, među ostalim, vjerska uvjerenja djece. Primjerice, u predmetu Dogru protiv Francuske ESLJP je našao da nije bilo povrede čl. 9. EKLJP-a te da je odluka o isključenju djevojke srednjoškolske dobi kao stegovna mjera zbog odbijanja da skine vjersku maramu tijekom sata tjelesnog odgoja bila razumna s obzirom na zdravlje i sigurnosni protokol.^{50 51} ESLJP navodi da pravo na obrazovanje ne isključuje u teoriji primjenu stegovnih mjera, uključujući i privremenu ili konačnu suspenziju iz ustanove kako bi se osiguralo poštovanje internih pravila.⁵² Izricanje stegovnih mjera sastavni je dio procesa kojim škola nastoji postići cilj zbog kojeg je osnovana, uključujući i razvoj i oblikovanje karaktera i mentalnih sposobnosti svojih

2030 Incheon Declaration, https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/education-2030-incheon-framework-for-action-implementation-of-sdg4-2016-en_2.pdf (16. 9. 2025).

⁴⁷ United Nations, *Sustainable Development Goal 4 – Quality education* (SDG 4), <https://www.un.org/sustainabledevelopment/education/> (16. 9. 2025.).

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ United Nations Committee on the Rights of the Child, General Comment No. 1 (2001), *op. cit.* (bilj. 21), toč. 4.

⁵⁰ U ovom je predmetu ESLJP ispitivao povredu čl. 9. EKLJP-a (sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi) ne ulazeći u ocjenu čl. 2. Protokola 1 uz EKLJP. ESLJP: predmet Dogru protiv Francuske, zahtjev br. 27058/05 od 4. ožujka 2009.

⁵¹ Isto shvaćanje ESLJP je izrazio i u predmetu Kervanci protiv Francuske, zahtjev br. 31645/04 od 4. ožujka 2009.

⁵² ESLJP: predmet Dogru protiv Francuske, *op. cit.* (bilj. 50), toč. 83.

učenika.⁵³ Također, jurisprudencija ESLJP-a pokazuje da se čl. 2. Protokola br. 1 uz EKLJP primjenjuje ne samo na pitanja vjeronauka u školama već i spolnog odgoja i etike.⁵⁴

Značenje je čl. 29. KPD-a u prepoznavanju potrebe za uravnoteženim pristupom odgoju i obrazovanju, koji uspijeva pomiriti različite vrijednosti kroz dijalog i poštovanje različitosti.⁵⁵ U Općem komentaru UN-ov Odbor za prava djeteta naglašava da su (upravo) djeca sposobna igrati jedinstvenu ulogu u premošćivanju mnogih razlika koje su povijesno razdvajale grupe ljudi.⁵⁶ U međunarodnim i europskim dokumentima bitna su i prava roditelja u pogledu obrazovanja djeteta. U praksi roditelji često traže prilagodbu obrazovnog procesa ili određene iznimke od primjene propisa radi uvažavanja njihovih vjerskih, filozofskih i pedagoških uvjerenja.

KPD, propisujući prava djeteta, prepoznaje i prava roditelja u pogledu obrazovanja djeteta, i to općenito pravo roditelja da savjetuje dijete u skladu s njegovim razvojnim sposobnostima⁵⁷ te, posebice, pravo roditelja da savjetuje dijete o njegovu pravu na slobodu misli, savjesti i vjeroispovijedi.⁵⁸ Također, konvencijski koncept obrazovanja uključuje i poštovanje djetetovih roditelja.⁵⁹ (I) EKLJP i Povelja EU-a podcrtavaju (i) pravo roditelja da odgajaju i poučavaju svoje dijete u skladu sa svojim vjerskim, filozofskim i pedagoškim uvjerenjima.⁶⁰ Pritom se te slobode i prava poštuju u skladu s nacionalnim zakonom, odnosno mogu biti podvrgnuti ograničenjima koja propisuju nacionalni zakoni.⁶¹ Kad se analiziraju međunarodni i europski standardi koncepta obrazovnih prava djeteta, bitan element čine i participativna prava djeteta kako su određena u čl. 12. KPD-a. Dijete ima pravo izraziti svoje mišljenje, uopće sudjelovati u odlukama o svojem obrazovanju u skladu s dobi i zrelosti.⁶²

⁵³ *Ibid.* Tako vidi i ESLJP: predmet Campbell i Cosans protiv Ujedinjenog Kraljevstva, zahtjev br. 7511/76, 7743/76 od 25. veljače 1982.; Yanasik protiv Turske, zahtjev br. 14524/89 od 6. siječnja 1996.; Sulak protiv Turske, zahtjev br. 24515/94 od 17. siječnja 1996.

⁵⁴ U predmetu Folgerø i ostali protiv Norveške odbijanje zahtjeva roditelja za potpuno izuzeće djece od školskog predmeta „Kršćanstvo, religija i filozofija“ u državnim osnovnim školama dovelo je do povrede čl. 2. Protokola br. 1 uz EKLJP. ESLJP: predmet Folgerø i ostali protiv Norveške, zahtjev br. 15472/02 od 29. lipnja 2007., toč. 95. do 100.

⁵⁵ United Nations Committee on the Rights of the Child, *General Comment No. 1 (2001)*, op. cit. (bilj. 21), toč. 4.

⁵⁶ Tako *ibid.*

⁵⁷ Vidi čl. 5. KPD-a.

⁵⁸ Vidi čl. 14. KPD-a.

⁵⁹ Vidi čl. 29. st. 1. c) KPD-a.

⁶⁰ Vidi čl. 2. Protokola br. 1 uz EKLJP te čl. 14. st. 3. Povelje EU-a.

⁶¹ Vidi čl. 14. st. 3. Povelje EU-a te čl. 2. Protokola br. 1 uz EKLJP.

⁶² United Nations Committee on the Rights of the Child, *General comment No. 12 (2009). The right of the child to be heard*, United Nations, Geneva, 2009, toč. 105. do toč. 114.

3. PROCESNOPRAVNE SITUACIJE SPORA O OBRAZOVANJU DJETETA U HRVATSKOM PRAVU

3.1. Spor između roditelja

ObZ RH obrazovanje djeteta uređuje među osobnim pravima djeteta te temeljnim sadržajima roditeljske skrbi, o kojima roditelji koji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb trebaju donositi sporazumne odluke.⁶³ U predmetima povezanim s obrazovanjem djeteta predmnijeva se da je jedan roditelj dao svoj pristanak drugom roditelju da može zastupati dijete (čl. 99. st. 2. ObZ-a RH). Međutim, ako bi pitanju obrazovanja djeteta, poput izbora i upisa djeteta u školu, prethodila potreba promjene prebivališta odnosno boravišta djeteta, za takvo zastupanje u vezi s promjenom adrese stanovanja djeteta jednom je roditelju u skladu s ObZ-om RH potrebna (u načelu) pisana suglasnost drugog roditelja (čl. 100. st. 1. i st. 2. ObZ-a RH).⁶⁴

U slučaju spora između roditelja o ostvarivanju prava djeteta na obrazovanje, poput pitanja izbora i upisa djeteta u školu, ObZ RH propisuje sudski izvanparnični postupak.⁶⁵ Riječ je o spornom izvanparničnom postupku koji može pokrenuti dijete ili roditelj (*arg. ex* čl. 109. st. 1., čl. 479. st. 1. ObZ-a RH). Iako je postupak postavljen kao dispozicijski, u njemu je naglašeno istražno načelo.⁶⁶ Uz to, Hrvatski zavod za socijalni rad (u daljnjem tekstu: HZSR) u postupku se može javiti kao pomoćno istražno tijelo suda.⁶⁷

Pitanje koje se otvara u primjeni izvanparničnog postupka vezanog za obrazovanje djeteta jest kakva je priroda pravne zaštite koju sud pruža svojom odlukom. U odredbi čl. 109. st. 1. ObZ-a RH izričito se propisuje: „sud će ... odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete“. (I) teorija je shvaćanja da sud svojim konstitutivnim rješenjem određuje tko će u konkretnom predmetu (među ostalim, obrazovanja djeteta) zastupati dijete.⁶⁸ Međutim, sud prema odredbi čl. 109. st. 1. ObZ-a RH ne određuje i sadržaj radnje koju bi roditelj trebao poduzeti.⁶⁹ Budući da postoji spor između roditelja, treba uzeti da bi sud

⁶³ *Arg. ex* čl. 84. st. 5., čl. 92. st. 1. toč. 2., čl. 94., čl. 99. st. 1. i st. 2., čl. 104. st. 1., čl. 108. st. 1. ObZ-a RH.

⁶⁴ ObZ RH propisuje dvije iznimke od pravila o pisanoj suglasnosti drugog roditelja, i to ako preseljenje bitno ne utječe na ostvarivanje postojećih osobnih odnosa s drugim roditeljem te ako je prijava prebivališta odnosno boravišta nužna radi zaštite prava i interesa djeteta (čl. 100. st. 3. i st. 4. ObZ-a RH). Međutim, u oba slučaja roditelju je potrebna suglasnost Hrvatskog zavoda za socijalni rad (*arg. ex* čl. 100. st. 3. i st. 4. ObZ-a RH). Kao primjer iznimke navodi se slučaj obiteljskog nasilja, kad je moguće zatražiti pomoć i smještaj u skloništu za žrtve nasilja te promijeniti prebivalište/boravište djeteta. Rešetar, B., *Komentar Obiteljskog zakona; I. knjiga; Temeljna načela, brak, pravni odnosi roditelja i djece, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija*, Organizator, Zagreb, 2022, str. 418–419.

⁶⁵ Vidi odredbe čl. 109. st. 1., čl. 478. st. 1. toč. 6., čl. 479. st. 1. i st. 8., čl. 480. do čl. 483. ObZ-a RH.

⁶⁶ Vidi odredbe čl. 350. te čl. 440. ObZ-a RH.

⁶⁷ Vidi odredbe čl. 356. te čl. 357. ObZ-a RH.

⁶⁸ Rešetar, B., *op. cit.* (bilj. 64), str. 488; Aras Kramar, S., *Komentar Obiteljskog zakona; II. knjiga; Postupak pred sudom i prijelazne i završne odredbe*, Organizator, Zagreb, 2022, str. 500–502.

⁶⁹ Usp. Rešetar, B., *op. cit.* (bilj. 64), str. 488; Aras Kramar, S., *op. cit.* (bilj. 68), str. 500–502.

mogao odrediti i treću osobu (kao posebnog skrbnika) koja će poduzeti radnje zastupanja u predmetu ostvarivanja prava djeteta na obrazovanje.⁷⁰

Polazeći od žurnosti predmeta obrazovanja, potrebe da se, primjerice, izvrši upis djeteta u prvi razred osnovne škole te zaštititi njegova dobrobit, bitno je rješenje čl. 444. st. 2. ObZ-a RH, prema kojem bi sud mogao odrediti da djelotvornost rješenja nastupa prije pravomoćnosti. Takvu odluku o privremenim učincima rješenja u slučaju žalbe protiv rješenja (i tijekom žalbenog postupka) sud bi mogao izmijeniti. Prema odredbi čl. 34. st. 3. hrvatskog Zakona o izvanparničnom postupku⁷¹ odluka o privremenim učincima rješenja može se izmijeniti na prijedlog stranke, osobito ako učini vjerojatnim da bi zbog toga mogla pretrpjeti znatniju štetu, koja se ne bi mogla otkloniti prihvaćanjem pravnog lijeka.⁷²

U praksi primjene ObZ-a RH pojavili su se predmeti vezani za obrazovanje djeteta, i to upis djeteta u osnovnu školu i određivanje rješenjem roditelja koji će u tom pogledu zastupati dijete. Međutim, interesantno je da nije bilo riječi o vođenju kognicijskog izvanparničnog postupka o tome koji će roditelj zastupati dijete u konkretnom predmetu obrazovanja djeteta, već je sud o tom pitanju odlučivao u (adhezijskom) postupku osiguranja određivanjem privremene mjere (tijekom parničnog postupka radi razvoda braka s djecom odnosno spora o roditeljskoj skrbi).

Sud je svojim rješenjem o privremenoj mjeri odredio roditelja kao predlagatelja da poduzme radnje i izvrši upis djeteta u osnovnu školu, a u skladu s odredbom čl. 347. st. 1. i st. 2. Ovršnog zakona.⁷³ ⁷⁴ Sud rješenje temelji na okolnosti da dijete mora nastaviti školovanje, i to upisati se u drugi razred osnovne škole, da je osnovno školovanje obvezno za sve učenike, da dijete faktično živi s jednim roditeljem (predlagateljem privremene mjere), da je prema sudskoj odluci dodijeljen na skrb drugom roditelju, da je u tijeku odgoda ovrhe radi predaje djeteta tom (drugom) roditelju te da je formalno prijavljen na adresi prebivališta kod drugog roditelja.⁷⁵ Sud u obrazloženju naglašava da je riječ ne samo o obvezi nego i o pravu djeteta na školovanje.⁷⁶ Opisano je rješenje potvrdio

⁷⁰ *Arg. ex* čl. 240. st. 1. toč. 8. te st. 6. ObZ-a RH.

⁷¹ Zakon o izvanparničnom postupku Republike Hrvatske iz 2023. godine, Narodne novine RH, 59/2023 (u daljnjem tekstu: ZIP RH).

⁷² O odgovarajućoj primjeni ZIP-a RH vidi odredbu čl. 346. ObZ-a RH. Za primjenu novog ZIP-a RH u obiteljskim predmetima vidi i Aras Kramar, S., *Primjena Zakona o izvanparničnom postupku u obiteljskim predmetima*, u: Šago, D.; Čizmić, J.; Dika, M.; Uzelac, A.; Kunštek, E.; Bodul, D.; Rijavec, V.; Galić, A.; Zoroska – Kamilovska, T.; Janevski, A.; Lazić Smoljanić, V.; Garcimartín Montero, R.; Pérez Marín, M. Á.; Huseinbegović, A.; Haubrich, V.; Čović Jurčević, S. (ur.), *Zbornik radova IX. međunarodnog savjetovanja Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2023, str. 153–171.

⁷³ Ovršni zakon Republike Hrvatske iz 2012. godine, Narodne novine RH, 112/2012, 25/2013 – vidi čl. 101. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, 93/2014, 55/20, 73/2017, 131/2020, 114/2022, 6/2024 – vidi Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-331/2021 i dr. od 19. prosinca 2023.

⁷⁴ Općinski sud u Rijeci, R1 Ob-265/2015 od 1. rujna 2016.; u povodu žalbe Županijski sud u Zagrebu, Gž Ob 1265/2016 od 11. listopada 2016.

⁷⁵ *Ibid.*

⁷⁶ *Ibid.*

drugostupanjski sud, ali s obrazloženjem da se prvostupanjski sud pogrešno pozvao na odredbu Ovršnog zakona jer da je u predmetu relevantna odredba čl. 413. st. 1. toč. 1. ObZ-a RH.⁷⁷

(I) u drugom predmetu pojavilo se pitanje upisa djeteta u osnovnu školu te je sud odredio privremenom mjerom roditelja koji će zastupati dijete, odnosno poduzeti radnje oko upisa djeteta u prvi razred osnovne škole.⁷⁸ Također, u ovom predmetu sud se pozvao na odredbu čl. 347. st. 1. Ovršnog zakona.⁷⁹ Sud svoje rješenje temelji na okolnosti da dijete (faktično) živi s jednim roditeljem (predlagateljem privremene mjere), da se sukladno odredbi čl. 16. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama⁸⁰ upis učenika u određenu osnovnu školu vrši prema upisnom području, odnosno na temelju prijavljenog prebivališta ili boravišta, te da je prebivalište djeteta formalno prijavljeno na drugoj adresi.⁸¹ (I) u ovom je predmetu drugostupanjski sud potvrdio rješenje o privremenoj mjeri, ali je prema ocjeni tog suda trebalo primijeniti materijalno pravo sadržano u čl. 413. st. 2. toč. 3. ObZ-a RH-a.⁸²

Prije pokretanja spornog izvanparničnog postupka radi određivanja koji će roditelj zastupati dijete u konkretnoj stvari roditelji su dužni sudjelovati u postupku obveznog savjetovanja.⁸³ Svrhu obveznog savjetovanja treba tražiti u informiranju roditelja o važnosti da odluke o ostvarivanju roditeljske skrbi donose sporazumno, o značenju konvencijskog prava djeteta na odgovarajući standard obrazovanja u skladu s njegovim razvojnim sposobnostima, ali i u pokušaju da roditelji postignu sporazumnu odluku u vezi s pitanjem obrazovanja djeteta koje je prijeporno (*arg. ex* čl. 321. st. 1., čl. 330. ObZ-a RH). Uz to, stručni tim HZSR-a trebao bi upoznati sudionike s potrebom da osnaže dijete u ostvarivanju njegovih participativnih prava, s okolnošću da razgovaraju s djetetom i uzmu u obzir njegovo mišljenje oko prijepornog pitanja vezanog za obrazovanje djeteta (*arg. ex* čl. 109. st. 2., čl. 330. toč. 2. ObZ-a RH). Međutim, obvezno savjetovanje kao oblik pomoći članovima obitelji da donose sporazumne odluke izostaje u procesnopravnim situacijama koje su *supra* analizirane, i to kad roditelji predlažu da se u postupku osiguranja privremenom mjerom odluči o tome koji će od roditelja zastupati dijete u ostvarivanju njegova prava na obrazovanje (*arg. ex* čl. 321. st. 3. ObZ-a RH).⁸⁴ Ako roditelji postupke o tome koji će od njih zastupati dijete u stvarima koje su bitne za dijete pokreću učestalo,

⁷⁷ Županijski sud u Zagrebu, Gž Ob 1265/2016 od 11. listopada 2016.

⁷⁸ Općinski sud u Rijeci, P Ob-260/2016 od 5. rujna 2016.; u povodu žalbe Županijski sud u Zagrebu, Gž Ob-1164/2016 od 27. rujna 2016.

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske, Narodne novine RH, 87/2008, 86/2009, 92/2010, 105/2010 – ispravak, 90/2011, 5/2012, 16/2012, 86/2012, 126/2012 – pročišćeni tekst, 94/2013, 152/2014, 7/2017, 68/2018, 98/2019, 64/2020, 151/2022, 156/2023.

⁸¹ Općinski sud u Rijeci, P Ob-260/2016, *op. cit.* (bilj. 78).

⁸² Županijski sud u Zagrebu, Gž Ob-1164/2016 od 27. rujna 2016.

⁸³ Vidi čl. 109. st. 2., čl. 329. st. 1. toč. 5., čl. 481. toč. 3. i toč. 4. ObZ-a RH.

⁸⁴ Za raspravu o dopuštenosti privremenih regulacijskih mjera u predmetima roditeljske skrbi vidi Aras Kramar, S., *Osiguranje privremenim mjerama o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom – neki pravni prijepori*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 42, br. 2, 2021, str. 363–383.

sud može na zahtjev djeteta ili roditelja povjeriti ostvarivanje roditeljske skrbi djelomice ili u potpunosti samo jednom roditelju.⁸⁵

3.2. Spor između djeteta i roditelja

Za spor između djeteta i roditelja koji ostvaruju roditeljsku skrb o pitanjima obrazovanja djeteta ObZ RH iz 2015. godine kao novinu propisuje sudski izvanparnični postupak. Odredbom čl. 94. st. 6. ObZ-a RH naglašeno je da će sud u toj procesnoj situaciji u izvanparničnom postupku donijeti rješenje „radi zaštite dobrobiti djeteta“. U slučaju spora vezanog za obrazovanje djeteta, poput izbora škole, aktivno su legitimirani pokrenuti izvanparnični postupak dijete i roditelji (*arg. ex* čl. 94. st. 6., čl. 479. st. 1. ObZ-a RH). U procesnoj doktrini izneseno je shvaćanje da se navedenim odredbama ObZ-a RH priznaje djetetu (i) postupovna sposobnost za pokretanje postupka.⁸⁶ Uz to, prema izričitoj odredbi čl. 359. st. 1. ObZ-a RH sud bi djetetu koje je navršilo četrnaest godina mogao dopustiti i da iznosi (daljnje) činjenice, predlaže dokaze, podnosi pravne lijekove i poduzima druge radnje u postupku o svojem obrazovanju ako je sposobno shvatiti značenje i pravne posljedice tih radnji. Međutim, u praksi ti sporni izvanparnični postupci izostaju.

Analiza implementacijsko-praktičnog domašaja odredbe čl. 94. st. 6. ObZ-a RH otvara određena pitanja. Okolnost da je dijete aktivno legitimirano pokrenuti sudski izvanparnični postupak aktualizira problematiku ovlasti djeteta da pokrene postupak obveznog savjetovanja koji nužno, kao posebna procesna pretpostavka, prethodi tim spornim izvanparničnim postupcima (čl. 329. st. 1. toč. 2., čl. 94. st. 6. ObZ-a RH).⁸⁷ S jedne strane, ObZ RH propisuje da su roditelji „i drugi članovi“ obitelji dužni pokrenuti i sudjelovati u obveznom savjetovanju prije pokretanja sudskog postupka (čl. 329. st. 1. toč. 2. ObZ-a RH), s druge strane, u istom članku određuje se da dijete (samo) može, uz pristanak roditelja, izraziti svoje mišljenje (čl. 329. st. 2. ObZ-a RH). Kao što je već navedeno, bez savjetovanja i pokušaja sporazumijevanja u sklopu obveznog savjetovanja nije dopušteno pokretanje sudskog izvanparničnog postupka u kojem se odlučuje o obrazovanju djeteta (*arg. ex* čl. 329. st. 1. toč. 2. ObZ-a RH). Također, ObZ RH izrijeком ne uređuje pitanje zastupanja djeteta u postupku o njegovu obrazovanju uzimajući u obzir da su u ulozi protustranke roditelji, koji ostvaruju roditeljsku skrb.

Drugo bitno pitanje tiče se prirode predmeta postupka. Iz odredbe čl. 94. st. 6. ObZ-a RH (samo) proizlazi da će sud donijeti rješenje radi zaštite dobrobiti djeteta. Kakav bi bio sadržaj pravne zaštite koju sud u spornom izvanparničnom postupku pruža prihvatanjem prijedloga vezanog za obrazovanje djeteta, poput izbora škole? Bi li sud samo određivao osobu koja će zastupati dijete, primjerice, kod upisa u školu ili promjene škole ili bi sud

⁸⁵ Vidi čl. 109. st. 3. ObZ-a RH. Vidi više u Rešetar, B., *op. cit.* (bilj. 64), str. 488–489.

⁸⁶ Aras Kramar, S., *op. cit.* (bilj. 68), str. 516–517.

⁸⁷ O značenju obveznog savjetovanja kao procesne pretpostavke određenih sudskih postupaka o ostvarivanju roditeljske skrbi vidi *ibid.*, str. 525–528.

davao dopuštenje za ispis odnosno upis djeteta u konkretnu školu, na temelju kojeg bi rješenja određena obrazovna ustanova trebala postupiti?

U obrazloženju Konačnog prijedloga ObZ-a RH navodi se da je uzor odredbi čl. 94. st. 6. ObZ-a RH, koja kao pravozaštitni put propisuje sporni izvanparnični postupak o obrazovanju djeteta, bila odredba § 1631.a njemačkog Građanskog zakonika.^{88 89} BGB u navedenoj odredbi propisuje da roditelji trebaju uzeti posebice u obzir prikladnost i djetetove sklonosti u vezi s izborom obrazovanja i zanimanja. Za slučaj sumnje BGB određuje da roditelji trebaju potražiti savjet učitelja ili druge odgovarajuće osobe.⁹⁰ U slučaju da roditelji, postupajući protivno odredbi § 1631.a BGB-a, ugrožavaju dobrobit djeteta propisane su sudske mjere, među ostalim obveza korištenja javne pomoći, kao što su službe za skrb o djeci i mladima i zdravstvena skrb te obveza usklađivanja postupanja s propisanim obveznim školovanjem djeteta.⁹¹ Kao primjeri u primjeni odredbe § 1666. BGB-a navode se sprječavanje pohađanja škole ili toleriranje izostanaka iz škole, sprječavanje pohađanja škole iz vjerskih razloga ili inzistiranje na pohađanju redovne škole kod djeteta koje pokazuje znakove autizma.⁹²

Kad se razmotri hrvatski normativni kontekst, vidljivo je da ObZ RH u čl. 94. st. 6. te čl. 478. st. 1. toč. 2. ne propisuje mjere koje bi sud izricao u slučaju da je ugrožena dobrobit djeteta zbog povrede obveze roditelja da uzmu u obzir sposobnosti i sklonosti djeteta u kontekstu njegova obrazovanja. S druge strane, odredba čl. 109. st. 1. ObZ-a RH određuje da će sud u slučaju spora između roditelja odrediti koji će od njih zastupati dijete u predmetu o njegovu obrazovanju. Stoga bi trebalo uzeti da bi sud i u slučaju spora između djeteta i roditelja određivao osobu koja će u predmetu vezanom za obrazovanje djeteta zastupati dijete i poduzeti odgovarajuće pravne radnje oko promjene/upisa škole (*arg. ex* čl. 94. st. 6. u vezi s čl. 109. st. 1. ObZ-a RH) (vidi *supra ad* 3.1.). To može biti i treća osoba kao posebni skrbnik (npr. drugi član obitelji, djelatnik HZSR-a) s obzirom na spor između djeteta i roditelja zbog kojeg je i pokrenut izvanparnični postupak (*arg. ex* čl. 240. st. 1. toč. 8. te st. 6. ObZ-a RH). Prihvaćanjem toga shvaćanja ne dovodi se u pitanje okolnost da povrede obveza roditelja općenito u kontekstu ostvarivanja roditeljske skrbi mogu voditi (i) pokretanju drugih izvanparničnih postupaka, i to onih javnopravnog karaktera o mjerama obiteljskopravne zaštite. Međutim, izvanparnični postupci o mjerama obiteljskopravne zaštite posebno su uređeni kao imenovani izvanparnični postupci odredbama čl. 485. do čl. 489. ObZ-a RH.

⁸⁸ Njemački Građanski zakonik (*Bürgerliches Gesetzbuch*) iz 1896. godine, RGL S 195; s posljednjim izmjenama od 11. ožujka 2025. godine, BGBl 2025 I Nr. 78 (u daljnjem tekstu: BGB).

⁸⁹ Vlada Republike Hrvatske, *Konačni prijedlog Obiteljskog zakona iz 2015. godine*, Zagreb, rujan 2015., https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080847/PZE_847.pdf (20. 3. 2025.), str. 204.

⁹⁰ Vidi odredbu § 1631.a BGB-a. Vidi i Schwab, D., *Familienrecht*, 17. izd., Verlag C. H. Beck, München, 2009, str. 298.

⁹¹ Vidi odredbu § 1666. BGB-a. Za sadržaj sudskih mjera vidi i Johannsen, K. H.; Henrich, D., *Familienrecht: Scheidung, Unterhalt, Verfahren; Kommentar*, 5. izd., C. H. Beck, München, 2010, str. 961–966.

⁹² Tako Johannsen, K. H.; Henrich, D., *op. cit.* (bilj. 91), str. 963–964.

Prije pokretanja spornog izvanparničnog postupka o obrazovanju djeteta propisano je pokretanje te sudjelovanje u obveznom savjetovanju kao oblik pomoći članovima obitelji da donose sporazumne odluke uzimajući u obzir dobrobit djeteta (*arg. ex* čl. 321. st. 1., čl. 330. ObZ-a RH). Uz provođenje obveznog savjetovanja, uloga HZSR-a u spornom izvanparničnom postupku o obrazovanju djeteta bitna je u vezi s pitanjem formiranja procesnog materijala te ostvarivanja istražnog načela suda.⁹³ Međutim, okolnost da HZSR može biti uključen u izvanparnični postupak između djeteta i roditelja o pitanju djetetova obrazovanja ne daje HZSR-u procesni položaj stranke u postupku te ovlasti koje iz tog položaja proizlaze (*arg ex* čl. 354. ObZ-a RH).

4. ZAKLJUČAK

Obrazovanje treba promatrati kao jedno od temeljnih ljudskih prava, ali i kao sredstvo za ostvarivanje drugih ljudskih prava. Ono primarno omogućava izlazak iz kruga siromaštva. Stoga je bitno da država prepozna obrazovanje kao jedno od najboljih financijskih ulaganja. Kao što rasprava o obrazovanju u kontekstu međunarodnih ljudskih prava pokazuje, to je pravo već bilo uključeno u Opću deklaraciju UN-a o ljudskim pravima iz 1948. te je osnaženo u Međunarodnom paktu UN-a iz 1966. godine. Pravo na obrazovanje kao dječje pravo bilo je uključeno i u prethodnike KPD-a, Ženevsku deklaraciju o pravima djeteta iz 1924. te Deklaraciju UN-a o pravima djeteta iz 1959. godine. Riječ je o jednom od široko prihvaćenih prava djeteta, koje je uzdignuto i na ustavnu razinu u nacionalnim sustavima pojedinih država. Uključivo, pristupačno i kvalitetno obrazovanje u središtu je (i) globalnih ciljeva održivog razvoja Agende 2030 (SDG 4).

U sklopu konvencijskog koncepta obrazovanja naglašava se pojam „obrazovnih prava“. Analizirani poredbeni izvori podcrtavaju tri fundamentalna elementa: pravo na obrazovanje, koje zahtijeva dostupno i pristupačno obrazovanje za svu djecu; prava u obrazovanju putem osiguranja prava djeteta općenito u skladu s obrazovnim sustavom; te prava putem obrazovanja, i to osiguranje obrazovanja koje poučava djecu o njihovim pravima. Prisutan je i pristup obrazovanju temeljen na ljudskim pravima, u kojem participativna prava djeteta čine konstitutivni element prava na poštovanje u obrazovnom okruženju.

Dok odredba čl. 28. KPD-a primarno govori o pristupu obrazovanju, u odredbi čl. 29. KPD-a naglašavaju se njegova kvaliteta i ciljevi, koji moraju biti vidljivi u nacionalnom zakonodavstvu država stranaka te u obrazovnim politikama i sustavu na svim razinama. KPD prepoznaje i prava roditelja u pogledu obrazovanja djeteta, i to općenito pravo roditelja da savjetuje dijete u skladu s njegovim razvojnim sposobnostima te, posebice, pravo roditelja da savjetuje dijete o njegovu pravu na slobodu misli, savjesti i vjeroispovijedi. Također, EKLJP i Povelja EU-a ističu pravo roditelja da odgajaju i poučavaju svoje dijete u skladu sa svojim vjerskim, filozofskim i pedagoškim uvjerenjima.

⁹³ Vidi odredbe čl. 350., čl. 356., čl. 357. te čl. 440. ObZ-a RH.

Stoga su na području obrazovanja djeteta mogući prijevori između roditelja te države, između prava roditelja da slobodno odlučuju o obrazovanju djeteta te obveze države da osigura djetetu odgovarajuću kvalitetu obrazovanja. O tome svjedoči i analizirana praksa ESLJP-a, predmeti u kojima su otvorena pitanja vjerskih uvjerenja djece (i roditelja).

Uz javnopravne aspekte prava obrazovanja mogući su i privatnopravni prijevori između roditelja koji zajednički ostvaruju roditeljsku skrb o pojedinim pitanjima obrazovanja njihova djeteta, kao i prijevori između djeteta i roditelja koji ostvaruju roditeljsku skrb o tom pravu djeteta. U hrvatskom kontekstu, kada se roditelji koji imaju pravo zastupati dijete ne mogu sporazumjeti u vezi s odlukama koje su bitne za dijete, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja odlučiti koji će od roditelja u toj stvari zastupati dijete (čl. 109. st. 1. ObZ-a RH). Međutim, ObZ RH iz 2015. godine izrijeком je propisao i novi pravozaštitni put u slučaju spora između djeteta i roditelja o obrazovanju djeteta. Prema odredbi čl. 94. st. 6. ObZ-a RH u slučaju spora između djeteta i roditelja vezanog za obrazovanje djeteta sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog djeteta ili roditelja donijeti rješenje radi zaštite dobrobiti djeteta.

U praksi primjene hrvatskog ObZ-a javili su se predmeti o obrazovanju djeteta, i to o upisu djeteta u osnovnu školu i određivanju roditelja koji će u tom pogledu zastupati dijete. Međutim, nije bilo riječi o vođenju kognicijskog izvanparničnog postupka o tome koji će roditelj zastupati dijete u predmetu njegova obrazovanja, već je sud o tom pitanju odlučivao u adhezijskom postupku osiguranja određivanjem privremene mjere tijekom parničnog postupka radi razvoda braka s djecom, odnosno spora o roditeljskoj skrbi. U tim procesnopravnim situacijama osiguranja privremenom mjerom o tome koji će od roditelja zastupati dijete u ostvarivanju njegova prava na obrazovanje izostaje obvezno savjetovanje kao oblik pomoći članovima obitelji da donose sporazumne odluke. Svrhu obveznog savjetovanja prije pokretanja spornog izvanparničnog postupka treba tražiti u informiranju roditelja o važnosti da odluke o ostvarivanju roditeljske skrbi donose sporazumno, u značenju konvencijskog prava djeteta na odgovarajući standard obrazovanja u skladu s njegovim razvojnim sposobnostima te u pokušaju da roditelji postignu sporazumnu odluku u vezi s pitanjem obrazovanja djeteta koje je prijeporno (*arg. ex* čl. 321. st. 1., čl. 330. ObZ-a RH). Stručni tim HZSR-a trebao bi upoznati sudionike s potrebom da osnaže dijete u ostvarivanju njegova prava na sudjelovanje, da razgovaraju s djetetom i uzmu u obzir njegovo mišljenje oko prijepornog pitanja vezanog za obrazovanje djeteta (*arg. ex* čl. 109. st. 2., čl. 330. toč. 2. ObZ-a RH).

U slučaju spora između djeteta i roditelja koji ostvaruju roditeljsku skrb o obrazovanju djeteta odredba čl. 94. st. 6. ObZ-a RH otvara određena načelno teorijska, ali i implementacijsko-praktična pitanja. Okolnost da je dijete aktivno legitimirano pokrenuti sudski izvanparnični postupak aktualizira problematiku ovlasti djeteta da pokrene postupak obveznog savjetovanja koje nužno, kao posebna procesna pretpostavka, prethodi tim spornim izvanparničnim postupcima. Uz to, ObZ RH izrijeком ne uređuje pitanje zastupanja djeteta u postupku o njegovu obrazovanju s obzirom na to da su u ulozi protustranke roditelji koji ostvaruju roditeljsku skrb. Treće, ali ne manje bitno, tiče se

sadržaja pravne zaštite koju sud u spornom izvanparničnom postupku pruža prihvaćanjem prijedloga vezanog za obrazovanje djeteta, poput izbora škole. Iako se u kontekstu donošenja novog ObZ-a RH pozivalo na odgovarajuća rješenja njemačkog BGB-a, analiza pokazuje bitne različitosti.

Kad se pođe od hrvatskog normativnog konteksta, vidljivo je da ObZ RH u čl. 94. st. 6. te čl. 478. st. 1. toč. 2. ne propisuje mjere koje bi sud izricao u slučaju da je ugrožena dobrobit djeteta zbog povrede obveza roditelja. S druge strane, odredba čl. 109. st. 1. ObZ-a RH određuje da će sud u slučaju spora između roditelja odrediti koji će od njih zastupati dijete u predmetu o njegovu obrazovanju. Stoga bi trebalo uzeti da bi sud i u slučaju spora između djeteta i roditelja određivao osobu koja će u predmetu vezanom za obrazovanje djeteta zastupati dijete i poduzeti odgovarajuće pravne radnje oko promjene/upisa škole (*arg. ex* čl. 94. st. 6. u vezi s čl. 109. st. 1. ObZ-a RH). To može biti i treća osoba kao posebni skrbnik (npr. drugi član obitelji, djelatnik HZSR-a) s obzirom na spor između djeteta i roditelja zbog kojeg je i pokrenut izvanparnični postupak (*arg. ex* čl. 240. st. 1. toč. 8. te st. 6. ObZ-a RH). Međutim, povrede obveza roditelja općenito u kontekstu ostvarivanja roditeljske skrbi mogu voditi (i) pokretanju drugih izvanparničnih postupaka, i to onih javnopravnog karaktera o mjerama obiteljskopravne zaštite.

LITERATURA

1. Aras Kramar, S., *Komentar Obiteljskog zakona; II. knjiga; Postupak pred sudom i prijelazne i završne odredbe*, Organizator, Zagreb, 2022.
2. Aras Kramar, S., *Osiguranje privremenim mjerama o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom – neki pravni prijepori*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 42, br. 2, 2021, str. 363–383.
3. Aras Kramar, S., *Primjena Zakona o izvanparničnom postupku u obiteljskim predmetima*, u: Šago, D.; Čizmić, J.; Dika, M.; Uzelac, A.; Kunštek, E.; Bodul, D.; Rijavec, V.; Galić, A.; Zoroska – Kamilovska, T.; Janevski, A.; Lazić Smoljanić, V.; Garcimartín Montero, R.; Pérez Marín, M. Á.; Huseinbegović, A.; Haubrich, V.; Čović Jurčević, S. (ur.), *Zbornik radova IX. međunarodnog savjetovanja Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2023, str. 153–171.
4. Craissati, D.; Devi Banerjee, U.; King, L.; Lansdown, G.; Smith, A. (ur.), *A Human Rights Based Approach to Education For All*, United Nations Children's Fund/United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, New York/Paris, 2007.
5. Heymann, J.; Raub, A.; Cassola, A., *Constitutional rights to education and their relationship to national policy and school enrolment*, International Journal of Educational Development, vol. 39, 2014, str. 121–131.
6. Johannsen, K. H.; Henrich, D., *Familienrecht: Scheidung, Unterhalt, Verfahren; Kommentar*, 5. izd., C. H. Beck, München, 2010.
7. Lundy, L.; O'Lynn, P., *The Education Rights of Children*, u: Kilkelly, U.; Liefwaard, T., *International Human Rights of Children*, Springer, Singapore, 2019, str. 259–276.

8. Moody Z., *Children's Rights to, in and through Education: Challenges and Opportunities*, Šolsko polje, god. XXXI, br. 3–4, 2020, str. 11–25.
9. Rešetar, B., *Komentar Obiteljskog zakona; I. knjiga; Temeljna načela, brak, pravni odnosi roditelja i djece, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija*, Organizator, Zagreb, 2022.
10. Schwab, D., *Familienrecht*, 17. izd., Verlag C. H. Beck, München, 2009.
11. Tomaševski, K., *Right to education primers no. 3, Human rights obligations: making education available, accessible, acceptable and adaptable*, Novum Grafiska AB, Gothenburg, 2001.
12. United Nations Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *General Comment No. 13: The Right to Education (Art. 13)*, United Nations, Geneva, 1999.
13. United Nations Committee on the Rights of the Child, *General Comment No. 1 (2001), Article 29 (1): The Aims of Education*, United Nations, Geneva, 2001.
14. United Nations Committee on the Rights of the Child, *General comment No. 12 (2009). The right of the child to be heard*, United Nations, Geneva, 2009.
15. United Nations Committee on the Rights of the Child, *General comment No. 15 (2013) on the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health (art. 24)*, United Nations, Geneva, 2013.
16. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, *Education for people and planet: creating sustainable futures for all, Global education monitoring report*, UNESCO Publishing, Paris, 2016.
17. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, *Gender review 2018, Meeting our commitments to gender equality in education, Global education monitoring report*, UNESCO Publishing, Paris, 2018.
18. United Nations, *The Sustainable Development Goals Report 2025*, United Nations, 2025.
19. Verhellen, E., *Children's Rights and Education: a three-track legally binding imperative*, School Psychology International, vol. 14, br. 3, 1993, str. 199–208.
20. World Health Organization, *Word report on disability*, Word Health Organization, The World Bank, 2011.

PROPISI

1. Deklaracija UN-a o pravima djeteta iz 1959. godine.
2. Konvencija o pravima djeteta iz 1989. godine, Službeni list SFRJ, 15/1990; Narodne novine RH – Međunarodni ugovori, 12/1993, 20/1997, 4/1998, 13/1998, 5/2002 – Fakultativni protokol o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji i Fakultativni protokol glede uključivanja djece u oružane sukobe, 7/2002, 2/2003, 2/2017 – Fakultativni protokol o postupku povodom pritužbi, 4/2017.
3. Konvencija protiv diskriminacije u obrazovanju, Službeni list SFRJ, 4/1964; Narodne novine RH – Međunarodni ugovori, 12/1993.

4. Međunarodni pakt UN-a o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966. godine, Službeni list SFRJ, 7/1971; Narodne novine RH – Međunarodni ugovori, 12/1993.
5. Njemački Građanski zakonik (*Bürgerliches Gesetzbuch*) iz 1896. godine, RGBL S 195; s posljednjim izmjenama od 11. ožujka 2025. godine, BGBI 2025 I Nr. 78.
6. Obiteljski zakon Republike Hrvatske iz 2015. godine, Narodne novine RH, 103/2015, 98/2019, 47/2020 – vidi čl. 35. Zakona o Centru za posebno skrbništvo, 49/2023 – vidi Odluku i Rješenje USRH, br. U-I-3941/2015 i dr. od 18. travnja 2023. i dva izdvojena mišljenja sudaca, 156/2023.
7. Odluka o objavi Opće deklaracije UN-a o ljudskim pravima iz 1948. godine, Narodne novine RH – Međunarodni ugovori, 12/2009.
8. Ovršni zakon Republike Hrvatske iz 2012. godine, Narodne novine RH, 112/2012, 25/2013 – vidi čl. 101. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, 93/2014, 55/20, 73/2017, 131/2020, 114/2022, 6/2024 – vidi Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-331/2021 i dr. od 19. prosinca 2023.
9. Povelja o temeljnim pravima Europske unije, Službeni list EU 2016, C 202.
10. Ustav Republike Hrvatske iz 1990. godine, Narodne novine RH, 56/1990, 135/1997, 8/1998 – pročišćeni tekst, 113/2000, 124/2000 – pročišćeni tekst, 28/2001, 41/2001 – pročišćeni tekst, 55/2001 – ispravak, 76/2010, 85/2010 – pročišćeni tekst, 5/2014.
11. Zakon o izvanparničnom postupku Republike Hrvatske iz 2023. godine, Narodne novine RH, 59/2023.
12. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske, Narodne novine RH, 87/2008, 86/2009, 92/2010, 105/2010 – ispravak, 90/2011, 5/2012, 16/2012, 86/2012, 126/2012 – pročišćeni tekst, 94/2013, 152/2014, 7/2017, 68/2018, 98/2019, 64/2020, 151/2022, 156/2023.
13. Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1, 4, 6, 7 i 11 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine RH – Međunarodni ugovori, 18/1997, 6/1999 – pročišćeni tekst, 8/1999 – ispravak, 14/2002 – Protokol br. 12. i 13., 13/2003, 9/2005, 1/2006 – Protokol br. 14, 2/2010, 13/2017 – Zakon o potvrđivanju Protokola br. 15.
14. Ženevska deklaraciju o pravima djeteta iz 1924. godine.

SUDSKE ODLUKE

1. ESLJP: predmet Çam protiv Turske, zahtjev br. 51500/08 od 23. svibnja 2016.
2. ESLJP: predmet Campbell i Cosans protiv Ujedinjenog Kraljevstva, zahtjev br. 7511/76, 7743/76 od 25. veljače 1982.
3. ESLJP: predmet D. H. i drugi protiv Češke, zahtjev br. 57325/00 od 13. studenog 2007.
4. ESLJP: predmet Dogru protiv Francuske, zahtjev br. 27058/05 od 4. ožujka 2009.

5. ESLJP: predmet Folgerø i ostali protiv Norveške, zahtjev br. 15472/02 od 29. lipnja 2007.
6. ESLJP: predmet Kervanci protiv Francuske, zahtjev br. 31645/04 od 4. ožujka 2009.
7. ESLJP: predmet Memlika protiv Grčke, zahtjev br. 37991/12 od 6. siječnja 2016.
8. ESLJP: predmet Ponomaryovi protiv Bugarske, zahtjev br. 5335/05 od 28. studenog 2011.
9. ESLJP: predmet Sampanis i drugi protiv Grčke, zahtjev br. 32526/05 od 5. rujna 2008.
10. ESLJP: Sulak protiv Turske, zahtjev br. 24515/94 od 17. siječnja 1996.
11. ESLJP: predmet Vavrička i drugi protiv Češke, zahtjev br. 47621/13 od 8. travnja 2021.
12. ESLJP: Yanasik protiv Turske, zahtjev br. 14524/89 od 6. siječnja 1996.
13. Općinski sud u Rijeci, P Ob-260/2016 od 5. rujna 2016.; u povodu žalbe Županijski sud u Zagrebu, Gž Ob-1164/2016 od 27. rujna 2016.
14. Općinski sud u Rijeci, R1 Ob-265/2015 od 1. rujna 2016.; u povodu žalbe Županijski sud u Zagrebu, Gž Ob 1265/2016 od 11. listopada 2016.

MREŽNI IZVORI

1. United Nations, *Sustainable Development Goals*, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/education/> (16. 9. 2025.).
2. UNESCO, UNICEF, the World Bank, UNFPA, UNDP, UN Women, UNHCR, *Education 2030 Incheon Declaration*, https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/education-2030-incheon-framework-for-action-implementation-of-sdg4-2016-en_2.pdf (16. 9. 2025.).
3. United Nations, *Sustainable Development Goal 4 – Quality education (SDG 4)*, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/education/> (16. 9. 2025.).
4. Vlada Republike Hrvatske, *Konačni prijedlog Obiteljskog zakona iz 2015. godine*, Zagreb, rujan 2015., https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080847/PZE_847.pdf (20. 3. 2025.).

THE CHILD'S RIGHT TO EDUCATION: A DISPUTE BETWEEN A CHILD AND PARENTS

The right to education is broadly defined in the UN Convention on the Rights of the Child. The concept of "educational rights" includes the right to education that is available and accessible to all children; rights in education by ensuring the rights of the child in general in accordance with the education system; and rights through education, namely ensuring an education that teaches children about their rights. The Convention concept of education also includes respect for the child's parents. International and European sources also recognise the rights of parents in relation to the education of their child, generally the right of parents to advise the child in accordance with his or her evolving capacities.

In the context of a child's education, disputes are possible between parents and the state, namely the right of parents to freely decide on the child's education and the obligation of the state to ensure the child an appropriate quality of education. Private law disputes are also possible between parents who jointly exercise parental care on certain issues of their child's education, as well as disputes between the child and the parents on this right of the child. In the Croatian context, when parents who have the right to represent the child cannot agree on decisions that are important for the child, the court will decide in a non-contentious procedure which of the parents will represent the child in this matter. The Family Act of the Republic of Croatia from 2015 explicitly prescribes a new legal protection way in the event of a dispute between a child and parents on the child's education.

Starting from International and European standards of the right to education, the aim of the paper is to analyse the procedural legal situations of disputes on a child's education in Croatian law, taking into account case law. In this context, an attempt is made to determine the legal protection goal of the newly prescribed non-contentious procedure in the event of a dispute between parents and a dispute between a child and parents on the child's education. The concluding part of the paper contains a summary synthesis of the main research results and the author's reflections on the legal protection goal and implementation-practical scope of the disputed non-contentious procedure in cases of child education.

Key words: education, child, parent, non-contentious procedure

Sladana Aras Kramar, PhD, Full Professor, University of Zagreb, Faculty of Law, Chair of Civil Procedural Law. ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8908-775X>